

Behov av en strategi och handlingsplan för kunskapsbaserade tillgångar

I en tid av snabb teknisk utveckling och global konkurrens är det avgörande att Sverige tar vara på alla goda idéer. För att skapa tillväxt och ökad konkurrenskraft behöver investeringar i forskning och utveckling förvandlas till konkret värdeskapande. Detta kräver en effektiv hantering av patent, upphovsrätt, varumärken och andra kunskapsbaserade tillgångar.

Kungl. Ingenjörsvetenskaps
Akademien

Många länder har insett de kunskapsbaserade tillgångarnas strategiska betydelse och infört nationella strategier och handlingsplaner. Sverige saknar däremot både en strategi och en handlingsplan, trots att flera rapporter och vittnesmål från näringslivet pekar på betydande utmaningar.

Sverige placerar sig högt i olika internationella innovationsrankingar, men Sveriges ledande position hänger till stor del på ett fåtal forskningsintensiva koncerner. Trots betydande satsningar på forskning och utveckling får Sverige inte full utväxling på dessa investeringar.

Små och medelstora företag i Sverige utnyttjar immaterialrättigheter i lägre utsträckning än sina konkurrenter inom EU. Kunskapsbrist kan vara en orsak. En annan att det är både kostsamt och osäkert att försvara sina rättigheter. En annan utmaning är otydliga regelverk som försvårar samverkan mellan akademi och näringsliv.

FÖRSTUDIENS SYFTE

Hösten 2024 initierade IVA en förstudie för att undersöka behovet av en nationell immaterialrättsstrategi och vad den i så fall bör innehålla. Studien bygger på en kartläggning av hur andra länder strategiskt hanterar immaterialrätt genom lagstiftning, policy och stödåtgärder. Detta har jämförts med situationen i Sverige.

FÖRSTUDIENS SLUTSATSER

Huvudslutsatsen är att regeringen bör utveckla en strategi och en handlingsplan för kunskapsbaserade tillgångar med fokus på innovation och tillväxt. Både strategin och handlingsplanen behöver ha en bred ansats för att täcka alla kunskapsbaserade tillgångar. Förstudien identifierar fem prioriterade områden där fördjupad analys och åtgärder behövs:

- **Styrning:** Kunskapsbaserade tillgångar berör flera politikområden och myndigheter, men bristande samordning riskerar att göra insatser ineffektiva. En tydligare och mer långsiktig styrning behövs. Den arbetsgrupp som regeringen presenterat är en god början.
- **Kompetensförsörjning, utbildning och kunskap:** För att Sverige ska kunna tillvarata sina kunskapsbaserade tillgångar krävs en hög kunskapsnivå om deras värde och användning. Frågor om kompetensförsörjning och utbildning behöver därför prioriteras högt.
- **Forskning och innovation:** Forsknings- och innovationsfrågor står i nära förbindelse med frågor om kunskapsbaserade tillgångar. Det handlar om allt från att använda patentinformation för att säkerställa att resurser används effektivt till att nyttiggörande ofta sker genom kunskapsbaserade tillgångar.
- **De mindre aktörerna:** Mindre aktörer har särskilda förutsättningar, vilket gör att deras behov särskilt behöver beaktas. De utgör den absoluta merparten av det svenska näringslivet, men registrerar såväl patent som varumärken i lägre utsträckning än sina europeiska konkurrenter. Många mindre aktörer saknar ofta kunskap om hur de kan ta tillvara på sina kunskapsbaserade tillgångar och få utväxling på dessa.
- **Försvar av värden:** För att kunna betraktas som en tillgång måste den kunna upprätthållas och försvaras. Immaterialrättsintrång är ofta en del av marknadskriminalitet och behöver hanteras med det för ögonen. Mindre aktörers möjligheter till att försvara sina kunskapsbaserade tillgångar behöver utredas.

FÖRSTUDIENS REKOMMENDATIONER I URVAL

Förstudien rekommenderar att regeringen tar initiativ till att utveckla en nationell strategi och en handlingsplan för kunskapsbaserade tillgångar med fokus på ökat värdeskapande av innovationer och tillväxt. Strategin och handlingsplanen bör arbetas fram inom ramen för en statlig utredning som omfattar bland annat följande:

- **Samordnad styrning:** Frågor gällande kunskapsbaserade tillgångar skär över flera politikområden och departement. Därför behövs ökad samordning. Regeringens initiativ till en arbetsgrupp för att samordna arbetet med de immaterialrättsliga frågorna välkomnas.
  - **Långsiktig samverkan:** Myndigheter bör ges regeringsuppdrag att samarbeta långsiktigt kring frågor som berör de kunskapsbaserade tillgångarna och använda befintlig kompetens effektivt.
  - **Utbildning och kompetens:** En utredning bör kartlägga utbildningssituationen beträffande de kunskapsbaserade tillgångarna, genom hela utbildningssystemet.
  - **Stärkt forskning:** Regeringen bör överväga riktade satsningar beträffande forskning kopplad till kunskapsbaserade tillgångar, inklusive fler doktorandtjänster och professorer med tvärvetenskaplig profil.
  - **Effektivare användning av patentinformation:** En nationell plan bör tas fram för hur patentinformation kan användas strategiskt vid
- forskningsavsättningar och fördelning av forskningsmedel.
  - **Förbättrad samverkan:** Identifiera hinder, inklusive regelverk, för samarbete mellan akademi och näringsliv i hanteringen av kunskapsbaserade tillgångar.
  - **Nationell kunskapsHubb:** En stödstruktur bör inrättas för att ge expertstöd i frågor om de kunskapsbaserade tillgångarna. Detta omfattar även att stärka innovationsstödsystemet och att säkerställa en enhetlig tolkning av regelverk.
  - **Stöd till mindre aktörer:** Kartlägg varför svenska företag registrerar immateriella rättigheter i lägre utsträckning än EU-genomsnittet och utred hur mindre aktörer kan få bättre stöd för att både stärka och försvara sina immateriella tillgångar.
  - **Rättsvårdande myndigheters roll:** Rättsvårdande myndigheter bör inkludera immaterialrättsinfrång i sitt arbete mot organiserad brottslighet och öka det internationella samarbetet mot bland annat piratkopiering och illegal IPTV.
  - **Förbättrade möjligheter att agera:** Mindre aktörers möjligheter till stöd för försvar av kunskapsbaserade tillgångar behöver utredas. Det kan inkludera begränsningar av rättegångskostnader och möjligheter till medling.

IVAs förstudie innehåller **23 konkreta förslag och rekommendationer** med bakgrund och referenser.

REFERENSGRUPPEN FÖR FÖRSTUDIEN

Bengt Domeij, professor i immaterialrätt, Uppsala universitet, IVA-ledamot avd. VI

Ida-Maria Sintorn, professor och samverkansprefekt vid Inst. för informationsteknologi, Uppsala universitet, IVA-ledamot avd. VII

Magnus Frodigh, VP Head of Ericsson Research, Ericsson, IVA-ledamot avd. XII

Charlott Galant, strategisk samordnare myndighetssamverkan, PRV

Charlotta Nordenberg, chef innovationskontor, Malmö universitet

Christin Wendel, innovations- och affärsrådgivning med expertis inom immaterialrätt, Uppsala universitet

Dag Måhlstrand, CINO, Head of NEXT (Head of Innovation & Research), Tyréns

Danielle Lewensohn, IP-chef, RaySearch Labs

Ellen Setréus, global patentchef, Alleima-gruppen

Erik Wetter, docent vid House of Innovation, Handelshögskolan i Stockholm

Eva Schelin, vd, KK-stiftelsen

Helena Malmqvist, forskningschef, Jernkontoret

Helene Robson, chefsjurist, Sveriges Ingenjörer

Henrik Leffler, jurist med expertis inom avtal för FoU-samverkan, Sveriges lantbruksuniversitet

Jonas Jonsson, chef patent-avdelningen, ABB

Peter Ekstedt, advokat och partner, Advokatbyrån Gulliksson AB

Peter Martinsson, Authorized Patent Attorney, Ericsson

Peter Strömbäck, tidigare generaldirektör, PRV, regeringsutredare, *SOU 2015:16 Ökat värdeskapande ur immateriella tillgångar*

Teresa Jonek, näringspolitisk expert inom forskning och innovation, Teknikföretagen

Referensgruppen har bidragit till rapportens innehåll men alla individer står inte nödvändigtvis bakom alla formuleringar.

Förstudien har finansierats av Vinnova.

Arbetet har letts av **Christina Wainikka**, docent i civilrätt och policyexpert för immaterialrätt på Svenskt Näringsliv och **Malin Mohr**, IVA, med stöd från en referensgrupp, styrgruppen för IVAs Research2Business samt ett stort antal intervjuade experter.

Kungl. Ingenjörsvetenskaps
Akademien